

ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI

ILMIY
AXBOROTNOMA

2024

NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI

- НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК НАМАНГАНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА
- SCIENTIFIC BULLETIN OF NAMANGAN STATE UNIVERSITY

journal.namdu.uz

Bosh muharrir:

p.f.d., prof., S.T. Turg'unov

Mas'ul muharrir:

PhD., dots., A.A. Rasulov

Mas'ul muharrir o'rinbosari:

PhD., dots., O.N. Imomov

TAHRIR HAY'ATI

<u>Fizika-matematika fanlari:</u>	akad. S. Zaynobiddinov akad. A. A'zamov f-m.f.d., prof. B. Samatov f-m.f.d., dots. R. Xakimov f-m.f.d., dots. B. Abdulazizov f-m.f.n., dots. A. Xolboyev f-m.f.n., dots. R. Jalalov
<u>Biologiya fanlari:</u>	akad. K. Tojibayev akad. R. Sobirov b.f.d., prof. A. Batashov b.f.d., prof. N. Abdurahmonov b.f.d., prof. F. Kushanov b.f.d., prof. A. Kuchboyev b.f.d., dots. D. Dexqonov
<u>Texnika fanlari:</u>	t.f.d., prof. A. Umarov t.f.d., prof. S. Yunusov
<u>Tarix fanlari:</u>	akad. A. Asqarov s.f.d., prof. T. Fayzullayev s.f.d., prof. N.B. Dexkanov t.f.d., prof. A. Rasulov
<u>Falsafa fanlari:</u>	f.f.d., prof. M. Ismoilov f.f.d. dots. Z. Isaqova f.f.d., G. G'afarova p.f.d., dots. T. Ismoilov PhD. A. Abdullayev
<u>Pedagogika fanlari:</u>	p.f.d., prof. U. Inoyatov p.f.d., prof. B. Xodjayev p.f.d., prof. O'. Asqarova p.f.n., dots. M. Nishonov p.f.n., dots. A. Sattarov p.f.n., dots. M. Asqarova p.f.n., dots. Sh. Xo'jamberdiyeva p.f.d., dots. S. Abdullayev PhD., dots. D. Sarimsakova PhD., B. Urinov

Texnik muharrir:

S. Xoshimov

Tahririyat manzili:

Boburshox ko'chasi, 161-uy

Kimyo fanlari:

akad. S. Nigmatov
k.f.d., prof. Sh. Abdullayev
t.f.d., v.b. prof. G'. Doliyev
k.f.n., dots. T. Sattarov
k.f.n., dots. A. Hurmamatov
PhD., dots. D.S. Xolmatov

Filologiya fanlari:

fil.f.d., prof. N. Uluqov
fil.f.d., prof. H. Usmanova
PhD. H. Solixo'jayeva
PhD. dots. U. Qo'ziyev
PhD. H. Sarimsoqov
fil.f.d., N. Dosbayeva

Oishloq xo'jaligi fanlari:

g.f.d., prof. B. Kamalov
q-x.f.n., dots. A. Qazaqov

Geografiya fanlari:

g.f.d., dots. B. Kamalov
g.f.d., prof. A. Nigmatov
g.f.d., dots. A. Nazarov

Iqtisodiyot fanlari:

i.f.d., prof. N. Maxmudov
i.f.d., prof. O. Odilov

Tibbiyot fanlari:

b.f.d., prof. G'. Abdullayev
tib.f.n., dots. S. Boltaboyev

Psixologiya fanlari:

p.f.d., prof. Z. Nishanova
p.f.n., dots. M. Maxsudova

Rasmiy web sahifa:

journal.namdu.uz

Faks: (0369)227-07-61

e-mail: science@namdu.uz

Ushbu jurnal 2019-yildan boshlab O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosati qarori bilan fizika-matematika, kimyo, biologiya, falsafa, filologiya va pedagogika fanlari bo'yicha Oliy attestatsiya komissiyasining dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

"NamDU ilmiy axborotnomasi – Научный вестник НамДУ" jurnali O'zbekiston Matbuot va axborot agentligining 17.05.2016-yildagi 08-0075 -raqamli guvohnomasi hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA) tomonidan 2020-yil 29-avgust kuni 1106-sonli guvohnomaga binoan chop etiladi. "NamDU Ilmiy Axborotnomasi" elektron nashr sifatida xalqaro standart turkum raqami (ISSN-2181-1458) ga ega. NamDU Muvofiqshartiruvchi Kengashining 2024-yil 21-iyundagi 5-sonli yig'ilishida muhokama qilinib, ilmiy to'plam sifatida chop etishga ruxsat etilgan (Bayonnoma № 5). Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

NAMANGAN DAVLAT
UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2024-6]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

09.00.00-FALSAFA
journal.namdu.uz
PHILOSOPHICAL

Muzaffarov Umidjon Ismoil o'g'li
CHDPU Gumanitar fanlar fakulteti MGT 20/2-guruh talabasi
G'affarova Gulchehra G'ulamjanovna
CHDPU Gumanitar fanlar fakulteti professori, falsafa fanlari doktori

YOSHLARNING HUQUQIY MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH: MOHIYATI VA MUAMMOLAR

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi kunda jamiyatda huquqiy madaniyatning mohiyati va ahamiyati, huquqiy madaniyatning o'ziga xos xususiyatlari hamda yoshlarning huquqiy madaniyatini shakllantirish muammolari, yoshlarni huquqiy tarbiyalash va ularni huquqiy madaniyatini, huquqiy bilimlarini ijtimoiy jarayonlarda qo'lay olishning o'ziga xos xususiyatlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: yoshlar, huquq, madaniyat, huquqiy madaniyat, umuminsoniy, taraqqiyot, davlat, huquqiy ong, shakllantirish, rivojlantirish, yoshlarning huquqiy madaniyati.

Muzaffarov Umidjan Ismail son
CHDPU Humanities Faculty MGT group 20/2 student
Gaffarova Gulchehra Ghulamjanovna
Professor, Doctor of Philosophy, Faculty of Humanities, CHDPU

FORMATION OF THE LEGAL CULTURE OF YOUTH: ESSENCE AND PROBLEMS

Annotation. This article highlights the essence and importance of legal culture in society today, the peculiarities of legal culture and the problems of forming the legal culture of young people, the legal education of young people and the peculiarities of being able to capture their legal culture, legal knowledge in social processes.

Keywords: Youth, Law, Culture, legal culture, universal, development, state, legal consciousness, formation, development, legal culture of youth.

Музаффаров Умиджан Исмаил оглы
Студент МГТ 20/2 группы гуманитарного факультета ЧГПУ
Гаффарова Гульчехра Гуламжановна
Профессор гуманитарного факультета ЧГПУ, доктор философских наук

ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ МОЛОДЕЖИ: СУЩНОСТЬ И ПРОБЛЕМЫ

Аннотация. В данной статье освещаются сущность и значение правовой культуры в современном обществе, особенности правовой культуры и проблемы формирования правовой культуры молодежи, особенности правового воспитания молодежи и умения применять ее правовую культуру, правовые знания в социальных процессах.

Ключевые слова: молодежь, право, культура, правовая культура, универсальность, развитие, государство, правосознание, формирование, развитие, правовая культура молодежи.

Kirish.

Zamonaviy dunyoda davlat va huquq umuminsoniy madaniyat bilan murakkab va noaniq o'zaro ta'sirda bo'lmoqda. Madaniyat o'zining eng umumiy ko'rinishida inson tomonidan yaratilgan, inson ruhida asosga ega bo'lgan va uning ijodkorligi natijasi bo'lgan hamma narsadir. Insoniyat madaniyati taraqqiyotidagi taraqqiyot odamlarning ma'naviy va moddiy yutuqlari, ularning hayotini yaxshilash, yashash shakllarini takomillashtirishdagi muvaffaqiyatlari bilan

belgilanadi. Ushbu umummadaniy jarayonda huquqiy madaniyat sohasi huquq va davlatni rivojlantirish, erkin odamlar hayotini huquqiy va davlat-huquqiy tashkil etishni takomillashtirishdagi muvaffaqiyat va yutuqlarni o'z ichiga oladi. Albatta, huquqiy madaniyatning yuksakligi huquqiy davlat belgilaridan biridir.

Bugungi kunda jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirib borish qonun ustuvorligini ta'minlash va qonuniylikni mustahkamlashning eng muhim shartlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda

mamlakatimizda milliy huquq tizimini tubdan isloh qilish, jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirish hamda malakali yuridik kadrlarni tayyorlash borasida sezilarli ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, mamlakatimizda sud-huquq sohasida muhim tashkiliy-huquqiy islohotlar amalga oshirilib, jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishga yo'naltirilgan tizimli choralar ko'rilmogda. Ushbu jarayonda aholining, ayniqsa yoshlarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini oshirish, jamiyatda korrupsiyaga murosasiz munosabatni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

2019 yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan "Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi farmon imzolandi. Ushbu farmonga ko'ra fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish maqsadida bir qator vazifalar, huquqiy immunitetni saqlash, jamiyatda fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirishda mavjud bo'lgan to'siqlar va kamchiliklarni bartaraf etish yo'llari hamda maqsadlar belgilab berilgan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi.

Zamonaviy fanda «huquqiy madaniyat» tushunchasining yagona talqini yo'q, bu atamaning ko'plab ta'riflari mavjud. Shunday qilib, V.N.Kartashov va M.G. Baumov "Huquqiy madaniyat: konsepsiya, tuzilmalar, funksiyalar" monografiyasida atamaning ijtimoiy va shaxsiy tomonlarini qamrab oluvchi umumlashtirilgan tushunchani beradi. Ular huquqiy madaniyatni ma'naviy-axloqiy madaniyatning bir turi, ya'ni huquqiy qadriyatlar majmui sifatida belgilaydi; Rossiya huquq tizimining sifat holatini, shaxsning huquqiy rivojlanish darajasini (uning g'oyalari, e'tiqodlari, bilimlari, munosabatlari, qobiliyatlari, ko'nikmalari, harakatlari va boshqalar) aks ettiradi; huquqiy aloqani, ijtimoiy munosabatlarning tartiblilik va nazorat qilinishini, qonuniylik va tartibni ta'minlaydi; jamiyat hayotining barcha sohalari, shaxslar, ularning jamoalari, tashkilotlari, butun aholining shakllanishiga izchil ta'sir qiladi [3, 8].

T.N. Naumovning fikricha, "huquqiy madaniyat - bu huquqiy normalar, institutlar va ushbu hodisalarni baholash qobiliyatida ifodalangan davlat-huquqiy munosabatlar sohasidagi odamlarning ijtimoiy ahamiyatga ega ijodiy faoliyati shakllaridan biri" [3]. YA'ni, bu davlatning huquqiy institutlarini amaliy qo'llashda odamlarning bilimi, mahorati va ijodkorligidir.

Olimlar Y.N. Dmitriyenko va I.V.Dmitriyenkolarning rasmiy tadqiqotlar va nashrlarda sinovdan o'tgan g'oyalariga ko'ra, huquqiy madaniyat turlari "huquqiy ongning ijtimoiy faolligi davrlari"ning muhim va ustuvor manbalariga ega bo'lib, ularda huquqbuzarliklar uchun huquqiy madaniyatning turli arxitektonikasini eng ommabop jihatlarida muvaffaqiyatli

o'rganish keyingi shart-sharoitlar va imkoniyatlar asosli ravishda izohlanadi.

G.N. Pirnazarov talaba-yoshlarda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirishning nechog'lik zarur ekanligi, mamlakatimizda yoshlarning huquqiy madaniyatini yuksaltirishga doir islohotlar va talaba-yoshlarning huquqiy madaniyati shakllanganlik darajalarini o'rganishga doir sotsiopedagogik tahlil etadi [6].

Z. Qodirov bugungi kunda yoshlarda huquqiy madaniyatni shakllantirish muhim ahamiyatga egadishi, yoshlarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish masalalari, tarixiy jihatlari, jarayonga to'sqinlik qilayotgan omillar, mavjud muammolar, ularni hal etish yo'llari tahlil etgan [4].

Q.Ibaydullayev uzluksiz ta'lim tizimida, xususan umumta'lim muassasalarida yoshlarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish bo'yicha amalga oshirilayotgan va oshirilajak ishlar tahlil qilingan [2]. Bu sohadagi mavjud kamchiliklar, ularni bartaraf qilish, o'quvchi-yoshlar huquqiy savodxonligini oshirish davlat siyosati darajasiga ko'tarilganligi xususida mulohazalar yuritilgan. Huquqiy madaniyatni zamon talablari darajasiga ko'tarish bo'yicha tavsiyalar, fikr-mulohazalar bayon etgan.

Ilmiy adabiyotlarda ko'pincha huquqiy madaniyatning uchinchi turi - ma'lum bir ijtimoiy guruhning huquqiy ong darajasi, shuningdek, uning talablarini amalda amalga oshirish darajasi bilan tavsiflangan ijtimoiy guruhning huquqiy madaniyatiga murojaat qilinadi. amaldagi qonun. Biroq, umuman jamiyat huquqiy madaniyatining xususiyatlari ijtimoiy guruhning huquqiy madaniyati xususiyatlariga to'g'ri kelishini hisobga olsak, o'ziga xos xususiyatni o'rganishda ijtimoiy guruhning huquqiy madaniyat emas, balki ijtimoiy guruh huquqiy madaniyatini jamiyatning huquqiy madaniyatidan farqlash maqsadga muvofiqdir.

Muhokama.

Yoshlarning huquqiy madaniyatini oshirish bugungi kunning dolzarb masalasidir. Ayni chog'da yoshlar kelajakda mamlakatimizni rivojlantirishda, demokratik qadriyatlarining qaror topishida, ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, huquqiy sohalarni boshqarib, erkin, farovon va yuksak madaniyatli jamiyatni barpo etishda katta kuchga aylanadilar. Shu o'rinda yoshlarning huquqiy madaniyatini shakllantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Nega? Chunki huquqiy madaniyat demokratik jamiyatning asosi bo'lib, davlatning huquqiy jihatdan mukammaligini jamiyatning har bir a'zosi tomonidan huquqiy normalarga rioya etishini bildiradi. Yoshlarda huquqiy madaniyat, yuqori ma'naviyatni shakllantirishda avvalo ularni umuminsoniy va milliy qadriyatlarda tarbiyalash joiz.

Xo'sh huquqiy madaniyat nima?

Huquqiy madaniyat - jamiyatning qonunga nisbatan umumiy bilim darajasi va xolis munosabati, hayot jarayonida yaratilgan meyorlar, e'tiqod va munosabatlar shaklidagi huquqiy bilimlar majmui [11]. U o'zaro ta'sir subyektlarining ishida, muloqotida va xatti-harakatlarida namoyon bo'ladi. U madaniy-huquqiy ta'lim va tarbiya tizimi ta'sirida shakllanadi. Darhaqiqat, huquqiy madaniyat – shaxsning qonun, davlat tomonidan o'rnatilgan tartib-qoidalarga rioya etishdagi xulqi, munosabatini bildiradi.

Aytish mumkinki, huquqiy madaniyat ijtimoiy hayotning eng muhim jihatlaridan birining ko'p qirrali xususiyatidir. U ham ma'naviy xususiyatlarni (qarashlar, g'oyalar, bilimlar, qadriyatlar tizimi) va turli huquqiy institutlar va xulq-atvor munosabatlarini (huquqiy institutlar, ularning tashkil etilishi, o'zaro ta'siri; sud, notariat, hakamlik va boshqa tizimlarning jamiyatdagi o'rni, ish uslubi, madaniyati, fuqarolar bilan munosabatlari, qonuniy manfaatlarini himoya qilish; huquqiy madaniyatning umumiy madaniyatning boshqa tizimlari bilan - siyosiy, ilmiy, badiiy, munosabatlari; qonun chiqaruvchi organlarning ishi va boshqalar) o'z ichiga oladi.

Huquqiy madaniyatning umumiy ta'rifiga nazar tashlaydigan bo'lsak, huquqiy fanlar doirasida "huquqiy madaniyat" tushunchasi ko'pqirrali va murakkab ekanligini ko'rish mumkin. Bugungi kunga kelib huquqiy madaniyatning 250 ga yaqin ta'rifi shakllantirilgan. Ushbu ta'riflarning ko'pchiligi huquqiy madaniyat huquq va uni amalga oshirish, davlat organlari va mansabdor shaxslarning faoliyati haqidagi tasavvurlar yig'indisi degan nuqtai nazarga asoslanadi.

Shunday qilib, huquqiy madaniyat - bu odamlar hayotini huquqiy tashkil etishda erishilgan rivojlanish darajasi, ijtimoiy, ma'naviy, siyosiy va iqtisodiy tizim tomonidan belgilanadigan, huquqiy faoliyat, huquqiy hujjatlar, huquqiy ong va huquqiy rivojlanishning erishilgan darajasida ifodalanadi. predmeti, shuningdek, davlat va fuqarolik jamiyati tomonidan erkinliklar va inson huquqlarining kafolatlanganlik darajasidir [10].

Huquqiy madaniyat kishi umumiy madaniyatining tarkibiy qismi hisoblanadi. Huquqiy madaniyatli bo'lish uchun qonunga rioya etish, qonun asosida ish tutish lozim. Huquqiy madaniyatlilik nafaqat o'z haq-huquqlarini bilish, uni anglab yetish, balki el-yurtga fidoyilik, halollik, o'zgalar huquqini hurmat qilish, Vatanga sadoqat va ezgu ishlarni hayotiy tamoyilga aylantirib olinganligini ham bildiradi. Shuning uchun ham huquqiy madaniyatga ega bo'lishda huquqiy ongning o'rni muhimdir. Huquqiy ong – ijtimoiy ong shakllaridan biridir, ya'ni bu kishilarning huquq, qonunga bo'lgan munosabatlarini ifodalaydigan qarashlari, g'oyalari yig'indisidir. Demak, inson adolatni his etishi, jinoyat va g'ayriqonuniy qilmishlarga nafrat bilan qarashi lozim.

Huquqiy madaniyat nimalardan tashkil topgan?

Huquqiy madaniyatga quyidagilar kiradi: axloqiy-ma'naviy qarashlar; e'tiqod-ishonchlar.

Huquqiy madaniyat tashuvchisiga qarab uch turga bo'linadi [10]: jamiyatning huquqiy madaniyati; shaxsning huquqiy madaniyati; guruhning huquqiy madaniyati.

Huquqiy madaniyat murakkab, serqirra hodisa bo'lib, u birinchi navbatda: huquqiy ongning muayyan darajasi, ya'ni huquqiy vokelikni ongli ravishda tushunib, o'zlashtirishni; umumiy madaniy asoslar, yuksak madaniylik darajasi, milliy negizlar va manbalar, tarixiy xotira, urf-odatlar va an'analarni; aholi tomonidan konunlarni bilishning tegishli darajasi, huquq normalariga hurmatning yuqori darajasini, ular nufuzini; huquqiy faoliyat, huquqiy ijodkorlik, huquqni muhofaza etish, boshqaruv va boshqa organlar ishining samarali usullarini; fuqarolar va mansabdor shaxslarning qonunga itoatkorligini talab etadi.

Aytish mumkinki, huquqiy madaniyati yuqori bo'lgan shaxs hech bo'lmaganda huquq sohasida eng oddiy nazariy bilimlarga ega bo'lishi kerak. Ayniqsa, huquqiy madaniyat darajasini yuksaltirishga nimalar to'sqinlik qilayotgani haqida yoshlarning fikri qiziq. Xususan, yoshlarning huquqiy madaniyati darajasini oshirishga to'sqinlik qiluvchi omillarga quyidagilarni kiritish mumkin: mamlakatning keskin ijtimoiy-iqtisodiy muammolari, jamiyatning boylik tabaqalanishi, qashshoqlik; diskriminatsiya va inson huquqlarining muntazam ravishda buzilishi; axloqning tanazzulga uchrashi, ma'naviy tanazzul, inson hayoti qiymatining qadrsizlanishi; barcha darajadagi va barcha davlat tuzilmalarida korrupsiyaning keng tarqalishi; jamiyat tomonidan huquq va erkinliklar, inson huquqlarini himoya qilishning huquqiy usullari haqidagi bilimlarga talabning yo'qligi; jamiyatda yagona milliy g'oyaning yo'qligi kabilar.

Huquqiy madaniyat ma'naviy madaniyatning tarkibiy qismidir.

Har bir fuqaro shaxsiga nisbatan olganda, huquqiy madaniyat – bu huquqni bilish va tushunish, uning ko'rsatmalarini ongli ravishda bajarishdir [8, 4].

Huquqiy madaniyat shaxs kamolotining muayyan sifat pog'onasini bildiradi. U o'z doirasiga g'oyaviy saviya (bilim va tafakkur madaniyati, ijtimoiy tajribani tahlil etish va umumlashtirish, yangi ijtimoiy hodisalarni avvalgi to'plangan bilimlar asosida ijodiy anglash kobilyati), hissiy-ruhiy daraja (bilimlarning haqiqiyligiga bo'lgan ishonch) hamda faol xulq-atvor darajasini kamrab oladi.

Aytish kerakki, zamonaviy jamiyat yoshlar tezda tarixning faol subyektiga aylanishi kerakligini tobora ko'proq tushuna boshladi, chunki aynan ular yangi g'oyalar va dasturlarning tashuvchisidir. Albatta, ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy o'zgarishlar sharoitida, ayniqsa, dunyoqarashi hali shakllanmagan, moslashuvchan

qadriyatlar tizimiga ega aholining ushbu toifasi uchun qiyin.

Haqiqiy hayotda yoshlar ko'pincha ularning huquqlari, imkoniyatlari va tengligini cheklaydigan ko'plab to'siqlarga duch kelishadi. Bularga quyidagilar kiradi: huquqiy tizimning nomukammalligi; yoshni kamsitish (ageizm): huquqiy ta'limning past darajasi; zaif huquqiy himoya va boshqalar.

Yoshlarda huquqiy madaniyatni shakllantirish uchun quyidagi manbalardan foydalanish juda katta samara beradi, ya'ni «buyuk allomalarning o'g'itlari, g'oyalari va asarlari; O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlari; O'zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari, nutqlari va ma'ruzalari; O'zbekiston Respublikasi ratifikatsiya qilgan xalqaro konvensiyalar; fanlarga oid darsliklar, adabiyotlar» [8, 6].

Bizning fikrimizcha, yoshlarimizda huquqiy madaniyatni shakllantirish uchun quyidagilarga alohida e'tibor qaratilishi lozimdir: qonun ustuvorligini anglash, mamlakatimizda qabul qilinayotgan qator qonunlar, farmonlar va qarorlarni muntazam o'rganib borish; Konstitutsiya va mavjud qonunlar bilan yaqindan tanishib borish; huquqiy gazeta va jurnallarni muntazam o'qib borish; mahallalarda o'tkaziladigan tadbirlarda ishtirok etish; televideniye va radio orqali huquqqa oid ko'rsatuv va eshittirishlarni kuzatib borish.

Mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlarda yoshlarga oid davlat siyosati subyektlari, ya'ni yoshlar bilan ishlovchi muassasalar tomonidan ularning huquqiy madaniyatini oshirish uchun quyidagi shart-sharoitlarni yaratishi mumkin bo'lgan bir omilni alohida ajratib ko'rsatish mumkin: yoshlarga oid davlat siyosatining subyektlari tomonidan ularning huquqiy madaniyatini oshirish uchun quyidagi shart-sharoitlar yaratilishi mumkin: yoshlarga oid davlat siyosati subyektlari tomonidan aholining huquqiy savodxonligi va huquqiy ongini bosma, elektron, audiovizual va boshqa shakllarda, shuningdek ommaviy axborot vositalari orqali yoshlarning huquqiy madaniyatini shakllantirish va ulardan foydalanish.

Shu bilan birga, inson huquq va erkinliklariga hurmat munosabatini shakllantirishga, aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirishga, jamiyatda fuqarolarning huquqiy savodxonligi darajasini oshirishga to'sqinlik qiluvchi bir qator muammo va kamchiliklar saqlanib qolinmoqda.

Aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirishga doir ishlar samaradorligini yanada takomillashtirish, fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar bilan uyg'un ravishda huquqiy bilimlarini oshirib borishning zamonaviy usullarini joriy etish, shuningdek, aholini, ayniqsa, yoshlarni zararli

axborotlardan himoya qilish bo'yicha mustahkam huquqiy immunitetni shakllantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 9 yanvardagi PF-5618-son Farmoni bilan Jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish Konsepsiyasi tasdiqlandi[5].

Ushbu konsepsiyada «jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirishda, eng avvalo, ta'lim-tarbiyaning tizimli va uzviy ravishda olib borilishiga alohida e'tibor qaratish, maktabgacha ta'lim tizimidan boshlab, aholining barcha qatlamlariga huquqiy ong va huquqiy madaniyatni singdirish, shaxsiy manfaatlar hamda jamiyat manfaatlari o'rtasidagi muvozanatni saqlash g'oyalarini targ'ib qilish;

yosh avlod ongiga huquq va burch, halollik va poklik tushunchalarini hamda odob-axloq normalarini chuqur singdirib borish, Konstitutsiyaning muhim jihatlari ularga bolaligidan boshlab o'rgatish» [1] kabi vazifalar ilgari surilgan.

Darhaqiqat, huquqiy madaniyatni yuksaltirishda, eng avvalo, huquqiy ta'lim va tarbiya borasidagi ishlar tizimli va uzviy olib borilmayapti. Uzoq yillar davomida bu masala huquqni muhofaza qiluvchi organlar va ayrim davlat organlarining ishi sifatida qarab kelinib, bunda oila, mahalla va fuqarolik jamiyati boshqa institutlarining ishtiroki yetarlicha ta'minlanmagan. Shuningdek, yoshlarning huquqiy tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarga nisbatan huquqiy immunitetni shakllantirish, har bir shaxsda qonunlarga va odob-axloq qoidalariga hurmat, milliy qadriyatlarga sadoqat, huquqbuzarliklarga nisbatan murosasizlik hissini uyg'otish ishiga kompleks tarzda yondashilmadi. Biroq yuqorida qabul qilingan Konsepsiyada aholining huquqiy bilimlarini oshirishga doir vazifalarning hamda ularni amalga oshirishning aniq ta'sirchan mexanizmi belgilanganligi jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish borasidagi ishlarning samarali yo'lga qo'yilayotganini ko'rsatadi.

Xulosa.

Har qanday huquqiy davlatning asosiy xususiyati aholining, xususan, yoshlarning yuksak huquqiy madaniyati hamda turli faoliyat turlari bo'yicha kasbiy madaniyatini shakllantirishning zaruriy shartidir. Huquqiy madaniyat jamiyat umumiy madaniyatining ajralmas qismidir. Huquqiy davlat barpo etish jarayoni fuqarolarning, ayniqsa, yoshlarning huquqiy madaniyatini shakllantirish bilan bevosita bog'liqdir. Bu yoshlarning ijtimoiy takror ishlab chiqarishdagi roli bilan izohlanadi. Yoshlarning huquqiy madaniyati darajasi uning rivojlanishining ko'rsatkichlaridan biri, jamiyatni modernizatsiya qilishning muhim mezonidir.

Foydalingan adabiyotlar.

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг, 09.01.2019 йилдаги «Жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтириш тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида»ги ПФ-5618-сонли Фармони / <https://lex.uz/docs/4149765>
2. Ибайдуллаев Қ. Ёшларда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш - таълим тизимининг устувор йўналиши // Современное образование (Узбекистан). 2019. №5 (78). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yoshlarda-u-u-iy-madaniyatni-yuksaltirish-talim-tizimining-ustuvor-y-nalishi> (дата обращения: 12.04.2024).
3. Карташов В.Н., Баумова М.Г. Правовая культура: понятие, структуры, функции. - Ярославль: ЯрГУ, 2008. 200 с.
4. Қодиров, З. Ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш: муаммо ва ечим // ORIENSS. 2022. №8. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yoshlarning-u-u-iy-madaniyatini-oshirish-muammo-va-echim> (дата обращения: 12.04.2024).
5. Отахонов Ф.Х. Юридик хизматнинг ходимлар ва мансабдор шахсларнинг ҳуқуқий маданиятини оширишдаги роли // <https://mediator.uz/juridik-hizmat/maruzalar3/82-juridik-hizmatning-hodimlar-va-mansabdor-shahslarning-uuij-madaniyatini-oshirishdagi-rol.html>
6. Пирназаров Ғ.Н. Талаба-ёшлар ҳуқуқий маданияти: социопедагогик таҳлил // Современное образование (Узбекистан). 2019. №2 (75). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/talaba-yoshlar-u-u-iy-madaniyati-sotsiopedagogik-talil> (дата обращения: 12.04.2024).
7. Славова Н.А. Правовая культура: понятие и функции // Вестник ВУиТ. 2020. №3 (96). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovaya-kultura-ponyatie-i-funktsii> (дата обращения: 12.04.2024).
8. Тўраева С.С., Шоимқулова З.С. Таълим тизимида ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини шакллантириш усуллари // Замоновий таълим / Современное образование. 2016. 4-сон, -Б.3-9.
9. Хўжахонов И.А. Юксак ҳуқуқий маданият мамлакатимиз ривожланишининг муҳим омили // Academic research in educational sciences. 2022. №NUU Conference 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yuksak-u-u-iy-madaniyat-mamlakatimiz-rivozhlanishining-mu-im-omili> (дата обращения: 12.04.2024).
10. Правовая культура в современном мире // <https://old-minust.cap.ru/sitemap.aspx?id=77454>
11. <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
12. G'affarova, G.; Norboyeva, D. (2023). Kreativlik falsafasi. Monografiya. – Chirchiq: “Zebo print”, – 105 b.
13. Gaffarova, G.G. (2022), Murakkab tizimlarda axborot generasiasiyasi. –Toshkent: Noshir, - 224 b.
14. Гаффарова, Г. (2023). Молодежного Сознания В Цифровом Обществе. *Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture*, 4(2), 13-17.
15. Gaffarova, G. (2022). Characteristics of Interdiscipline Approaches: Philosophical Analysis. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication*. Volume: 2 Issue: 5, P.55-60.
16. G'affarova, G.; Qodirov, B. (2022). Structural fundamentals of action strategy. *Journal of Positive School Psychology*. Vol.6, No.4, -Pp.9492-9500.